

ROZPALIĆ SIĘ (31) *vb pf*

rof- (20), roz- (11).

sie (29), się (2).

o jasne; w *inf* -pa- (1) *SienLek*, -pã- (1) *KarnNap*; w pozostałych formach -pã- (23), -pa- (1); -pã- : -pa- *OpecŻyw* (4:1).

inf rozpalić się (2). ◇ *fut* 1 sg rozpálę się (1). ◇ 3 sg rozpáli się (11). ◇ 3 pl rozpálą się (2). ◇ *praet* 3 sg m rozpálił się (3). *f* rozpáliła się (2), jest się rozpáliła (1); rozpáliła się : jest się rozpáliła *OpecŻyw* (1:1). *n* rozpáliło się (2). ◇ 3 pl *subst* są się rozpáliły (1) *OpecŻyw*. ◇ *con* 3 sg *f* by się rozpáliła (2). *n* rozpáliłoby się (1). ◇ 3 pl *m pers* by się rozpálili (1). [*subst* by się rozpáliły.] ◇ *part praet act* rozpáliwszy się (2).

Sł stp s.v. rozpalić, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. rozpalić.

1. Zapalić się, zająć się ogniem (1) :

Fraza: »węgle się rozpałiło [od czego]« (1): Wyśledł dym w zagniewaniu iego; y ogień łie od oblicza iego zápałił: węgle łie rozpałiło od niego [*carbones succensi sunt ab eo*]. *Leop Ps* 17/9.

2. Ulec rozgrzaniu w ogniu do bardzo wysokiej temperatury (7) : zalię kamien albo żelazo wielgie gdy łie rozpałi dłuęo w łobie dzerżi gorączość *GlabGad E3v*; *RejWiz* 151; *SienLek* 166.

W porównaniach (4): *FalZioł* II 22v; włoże ie [bryłki stłuczonej cegły] w ogień/ iż łye iáko wáęł rospála/ włoż ie thák ogniftá w oliwę *SienLek* 161, 129. *Cf* »rozpalić się jako ogień«.

Zwrot: »rozpalić się jako ogień« (1): Albo weźmi świeże iáie kokołze/ á máłá dżiurką s niego białek wypuńc/ nápełńże tám do żołtku miałką iáfná łoła/ á zálep glná by niewyćiełko/ vpał ie w oney glinie áż łye rospáli iáko ogień *SienLek* 69v.

[*Szereg*: »przepiec się a rozpalić«: Po tym kazał Cesarz jajec kokoszych przynieść a w gorący ich popioł nagrzać, iżby się co nawięcej przepiełły a rozpáliły *PamJancz* 81.]

3. Dostać wysokiej gorączki (3) : Ale ielłi chudy á blády człowiek/ ktory gorączkę ma/ temu Aloe z wodą zmielzay/ á day mu iá pić ná ten čás/ gdy łye práwie nabárżiey rospáli/ tedy łye mu od tego przešili y przełtánie *SienLek* 139v, 140; *Oczko* 31.

4. Zintensyfikować się w najwyższym stopniu (o emocjach) (10) :

rozpalić się czym [= *wskutek czego*] (1): iż ich wiárá/ ktora záwłze iedná byłá/ teraz łie miłością bliźniego rospáliłá *ReszList* 179.

Frazy: »rozpałi(o) się gniew (a. zagniewanie) [czyj(e)]« = *exardescet ira, iratus est furor, indignatio succendit Vulg* [*szyk zmienny*] (7): *WróbŻołt* 73/3, 88/47; Y rospálił łie ná ono dziedzićtwo łwoie gniew iego *RejPs* 117; *LubPs* T5v; *Leop Num* 11/10, *Ier* 4/4; *RejPos* [236].

»rozpałi(ła) się pragnienie, żądza [w kim]« [*szyk zmienny*] (1:1): aby żądzá w nich łie więcéy k niemu rospáliłá *OpecŻyw* 168v; y rospáli łie przeciwko iemu prágnienie [*exardescet contra eum sitis*] *Leop Iob* 18/9.

Zwrot: »rozpalić się jako ogień« [*szyk zmienny*] (2): *Víquequo domine auertis in finem: exardełcet ficut ignis ira tua. Y pokiż łie miły panie będziełz odwraczał od nas na wieki/ y zaż łie iáko ogień rozpałi gniew twoy. WróbŻołt* 88/47; *LubPs* T5v.

5. Zostać ogarniętym skrajną emocją (10) :

rozpalić się ad aliquid (1): et ad augenda commoda publica rozpala [*lege*: rozpalą] się yze wszytkim ani muszem vdadzą. *ActReg* 150.

Zwroty: »rozpalić się od gniewu, gniewem« [*szyk zmienny*] (1:1): Y rospaliwłszy fie ná Androniká od gniewu [*accensisque animis*]/ zwlokłłfy go z Páwłoki/ kazał go wodzić po wślyftkim mieście *Leop 2.Mach* 4/38; Thák gdzie fie człowiek gniewem rospali/ zaráz ciemność rozumowi przypada/ iż wyftępkow fwoich ludzie żádnym obyczáiem baczyć y vpátrzyć w ten czás nie mogą. *Phil* I.

»miłością, w miłości, ku miłości [*czyjej*] się rozpalić« = *ad concupiscentiam everti* *HistAl* [*szyk zmienny*] (2:2:1): *OpecŻyw* 18, 20v, 45v; *HistAl* A2v; Dla tegoż małz tu słufznie w głębią z myślą twą zábrnąć/ á rospalić fie wielką miłością przeciw Pánu Bogu/ y wślyftkim bliźnim twoim. *KarnNap* D3v.

»rozpalić się jako ogień« (1): Aby fie też rospalili iáko ogień [*extinctae sunt sicut ignis spinarum* *PolAnt Ps* 118/12] á rofypali fie iáko pczoły ná lkáżenie moje przed fie imię páńłkie miawłfy ia ná pomoc oni wezmą pomłtę nád łobą. *RejPs* 173v.

W przen (3) :

Fraza: »dusza, serce, wnętrznosci [*czyje(-a)*] (jest, są) się rozpaliła(-o, -y)« (1:1:1): W miłofcij duśła moia iest fie rozpálila *OpecŻyw* 18; Przecię moje wnętrznosci łą fie rospálily/ ij oczy przecię moje łlzami fie oblály *OpecŻyw* 20; nátychmiałt iego serce iey cudnością było zrániono/ á ku iey miłofci fie wślyftłhko rospaliło [*cor eius in concupiscentiam eius eversit*] *HistAl* A2v.

Synonim: 1., 2. rozgorzeć się.

Formacje współrdzenne cf PALIĆ.

Cf **ROZPALENIE, ROZPALONY**